Jak przeprowadzić cykl – wskazówki dla nauczyciela

Przygotowanie

- Wydrukuj karty pracy 1–5 i powtórkę dla każdego ucznia. Na lekcję 5 przygotuj kopię wzorcowego akapitu i tabeli kryteriów (dodatki) albo wyświetl je.
- Przed cyklem uczniowie czytają cały dramat. Na lekcjach pracują na wydaniu szkolnym; karty zawierają najważniejsze fragmenty z serwisu Wolne Lektury (utwór jest wolny od praw autorskich). Pisownię gwarową zostawiamy jak w źródle.
- Przed lekcją 1 przejrzyj tabelę „Układ dramatu" i „Pułapki" (dodatki) – zawierają fakty sprawdzone w tekście.

Jak rozmawiać o dramacie

- Trzymaj się tekstu: róg dostaje Gospodarz, gubi Jasiek; chochoła zaprasza Pan Młody; „chłop potęgą jest i basta" mówi Gospodarz.
- Symbole nie mają jednego klucza. Liczy się uzasadnienie interpretacji konkretnym miejscem z tekstu.
- Konteksty (chłopomania, rzeź galicyjska, Targowica, obrazy Matejki) wprowadzaj tak, żeby pogłębiały interpretację – tak samo działa kryterium kompetencji literackich i kulturowych na maturze.

Ocenianie

- Sprawdzian (A i B, 6 zadań, 24 pkt, 45 minut): zadania do fragmentu lektury w typie testu historycznoliterackiego matury PP (wybór A–D, P/F, wyjaśnienie, ocena z uzasadnieniem), zadania z całej lektury oraz ćwiczebna krótka wypowiedź argumentacyjna (teza, dwa argumenty, plan, 120–200 wyrazów). Ta ostatnia nie jest zadaniem z arkusza CKE – przygotowuje do wypracowania (min. 300 wyrazów).
- W zadaniach otwartych stosuj zasady CKE: uznaje się każdą odpowiedź merytorycznie poprawną; sam cytat to 0 pkt; błąd rzeczowy w zadaniu z lektury daje 0 pkt.
- Wypowiedź argumentacyjną oceniaj według kryteriów w kluczu, przygotowanych na wzór kryteriów CKE. Za błąd kardynalny albo brak odwołania do „Wesela" przyznaj 0 pkt za całe zadanie.
- Karty pracy sprawdzaj i komentuj: co jest dobre, co poprawić i jak to zrobić.

PIERWSZA ŁAWKA

LEKCJA 1 Z 5 · „WESELE" – CYKL LEKCJI

„Byle polska wieś spokojna" – spotkanie miasta i wsi w akcie I

Lekcja 1 z 5. **Pytanie lekcji:** Czy na tym weselu miasto i wieś naprawdę się spotykają? „Wesele" jest lekturą obowiązkową czytaną w całości (zakres podstawowy). Przed cyklem uczniowie znają cały dramat; na tej lekcji pracujemy na akcie I. Fragmenty w kartach pochodzą z serwisu Wolne Lektury.

Przedmiot	Język polski
Klasa	liceum i technikum, klasa 3
Cykl	„Wesele" – cykl lekcji – lekcja 1 z 5
Temat lekcji	**„Byle polska wieś spokojna" – spotkanie miasta i wsi w akcie I**
Czas	45 minut
Metody	rozmowa kierowana, praca z tekstem informacyjnym, czytanie fragmentów z podziałem na role, analiza fragmentu w parach, krótka notatka na koniec lekcji
Formy pracy	praca z całą klasą, praca w parach, praca indywidualna
Środki dydaktyczne	karta pracy 1, egzemplarze „Wesela", tabela z układem dramatu (dodatek), tablica

Cel ogólny

Poznanie okoliczności powstania dramatu i odczytanie rozmów z aktu I jako obrazu wzajemnego niezrozumienia inteligencji i chłopów.

Cele operacyjne – uczeń po lekcji:

- Uczeń przedstawia wydarzenie, które stało się kanwą dramatu, i wyjaśnia pojęcie chłopomanii.
- Uczeń porównuje postawy Czepca i Dziennikarza w scenie I i wskazuje, co ich dzieli.
- Uczeń rozpoznaje w mowie Czepca stylizację gwarową i określa jej funkcję.
- Uczeń ocenia, czy zachwyt Gospodarza chłopem jest wyrazem zrozumienia wsi.

Cele w języku ucznia

- Opowiesz, jakie prawdziwe wesele stoi za dramatem.
- Wyjaśnisz, co dzieli Czepca i Dziennikarza.
- Ocenisz, czy goście z miasta naprawdę znają wieś.

Wymagania z podstawy programowej

- **I.1.7** – wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe
- **I.1.8** – rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz ich związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi
- **I.1.14** – wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny
- **II.2.3** – rozpoznaje rodzaje stylizacji (archaizacja, dialektyzacja, kolokwializacja, stylizacja środowiskowa, biblijna itp.) i określa ich funkcje w tekście

Źródło: podstawa programowa dla liceum i technikum z 2018 r. w brzmieniu z 2024 r. (Dz.U. 2024 poz. 1019) – obowiązuje we wszystkich klasach w roku szkolnym 2026/2027.

Kryteria sukcesu

- Potrafię podać czas i miejsce akcji oraz wydarzenie, które zainspirowało Wyspiańskiego.
- Potrafię wyjaśnić słowo „chłopomania”.
- Potrafię porównać Czepca i Dziennikarza, odwołując się do ich słów.
- Potrafię wskazać w tekście dialektyzację i powiedzieć, czemu służy.

Układ dramatu – co dzieje się w kolejnych aktach

Akt	Co się dzieje (według tekstu)
Akt I	Noc listopadowa 1900 r., izba w chacie. Goście z miasta i chłopi rozmawiają w parach: Czepiec i Dziennikarz (polityka i „byle polska wieś spokojna"), Gospodarz i Poeta („chłop potęgą jest i basta"). Rachel podsuwa pomysł, by zaprosić chochoła; Pan Młody zaprasza go na wesele.
Akt II	Przychodzą osoby dramatu: Chochoł (do Isi), Widmo (do Marysi), Stańczyk (do Dziennikarza), Rycerz Czarny (do Poety), Hetman (do Pana Młodego), Upiór – Szela (do Dziada), Wernyhora (do Gospodarza). Wernyhora daje Gospodarzowi złoty róg; Gospodarz przekazuje go Jaśkowi.
Akt III	Świt. Chłopi czekają z kosami i bronią, Gospodarz śpi. Panna Młoda pyta, gdzie jest Polska. Jasiek wraca bez rogu – zgubił go, schylając się po czapkę. Chochoł gra, wszyscy tańczą jak zaczarowani.

Pułapki – sprawdzone w tekście

- Złoty róg Wernyhora daje Gospodarzowi. Gubi go Jasiek, któremu Gospodarz przekazał róg.
- Słowa „chłop potęgą jest i basta" mówi Gospodarz, a „byle polska wieś spokojna" – Dziennikarz.
- Chochoła zaprasza na wesele Pan Młody (za radą Poety). Pomysł wychodzi od Rachel.
- Stańczyk przychodzi do Dziennikarza, Hetman do Pana Młodego, Upiór (Szela) do Dziada, Rycerz Czarny do Poety.
- Jasiek gubi róg, kiedy schyla się po czapkę z pawimi piórami. Gospodarz przykazywał mu: „Nie chylaj się nigdzie po nic".
- Cała akcja trwa jedną noc listopadową 1900 r.

Przebieg lekcji

Czas	Faza	Co robi nauczyciel	Co robią uczniowie
0–6 min	Wejście: izba z didaskaliów	• Czyta na głos dwa zdania z dekoracji: „Noc listopadowa; w chacie, w świetlicy" i „Rzecz dzieje się w roku tysiąc dziewięćsetnym". Pyta: „Co wisi na ścianach tej izby? Co mówią o gospodarzu Racławice i szable?". • Podaje temat, kryteria sukcesu i pytanie lekcji: „Czy na tym weselu miasto i wieś naprawdę się spotykają?".	• Wymieniają: obraz Wernyhory, „Racławice", skrzyżowane szable, obrazy Matki Boskiej. • Wnioskują, np.: „Gospodarz żyje pamięcią o powstaniach i o Kościuszce".

6–14 min	Prawdziwe wesele w Bronowicach	• Poleca przeczytać tekst „Wesele w Bronowicach” (zadanie 1) i wykonać polecenia. • Zapisuje na tablicy: Rydel i Mikołajczykówna, 20 XI 1900, Bronowice, Tetmajer, prapremiera 16 III 1901, chłopomania.	• Czytają tekst i rozwiązują zadania 1.1–1.2. • Dwie osoby odczytują odpowiedzi; reszta poprawia notatki.
14–26 min	Czepiec i Dziennikarz	• Prosi dwie osoby o przeczytanie sceny I z podziałem na role (zadanie 2). Pyta: „O czym chce rozmawiać Czepiec, a o czym Dziennikarz? Co znaczy »byle polska wieś spokojna«?”. • Pyta o Głowackiego: „Kogo przywołuje Czepiec i po co? Kto według niego »nie chce chcieć«?”.	• Zauważają, że Czepiec czyta gazety i interesuje się światem, a Dziennikarz go zbywa i chce, żeby wieś była cicha. • Wyjaśniają: Bartosz Głowacki to chłop spod Racławic; Czepiec mówi, że chłopi są gotowi do walki, a panowie nie chcą działać. Wykonują zadanie 2.
26–33 min	Gwara w ustach Czepca	• Wypisuje na tablicy: „Cóz”, „Chińcyki”, „ino”, „nos obśmiwajom”. Pyta: „Jak nazywamy wprowadzanie gwary do tekstu? Dlaczego Dziennikarz mówi poprawną polszczyzną, a Czepiec gwarą?”.	• Nazywają zjawisko: dialektyzacja (mazurzenie: cy, ze zamiast czy, że). • Wyjaśniają funkcję: język od razu pokazuje, z jakiego świata pochodzi postać i jak daleko jest od gości z miasta. Wykonują zadanie 3.
33–40 min	„Chłop potęgą jest i basta”	• Czyta rozmowę Poety z Gospodarzem (zadanie 4). Pyta: „Co Gospodarz podziwia w chłopach? Czy mówi o tym, czego chłopi chcą, czy o tym, jak wyglądają przy pracy i w kościele?”.	• Wskazują słowa „godność”, „święcie”, porównanie do Piastów. • Zauważają, że to zachwyt z zewnątrz – Gospodarz podziwia, ale nie pyta chłopów o zdanie.
40–45 min	Podsumowanie: notatka w trzech zdaniach	• Wraca do pytania lekcji. Prosi o trzy zdania: jak inteligenci patrzą na chłopów, jak chłopi na inteligentów, co z tego wynika. • Kilka osób czyta notatki; nauczyciel komentuje jedną według kryteriów sukcesu.	• Piszą notatkę (zadanie 5), np.: „Goście z miasta zachwycają się wsią, ale nie traktują chłopów poważnie. Czepiec chce działać i zarzuca panom brak woli. Obie grupy są razem na weselu, ale się nie rozumieją.” • Oceniają swoje notatki według kryteriów sukcesu.

PIERWSZA ŁAWKA

Typowe trudności uczniów

- Uczniowie biorą słowa Dziennikarza za wyraz troski o wieś. Reakcja: przeczytaj je jeszcze raz z poprzednim wersem i zapytaj, czy Dziennikarz chce, żeby chłopi się czymś interesowali.
- Uczniowie uważają gwarę za błędy językowe autora. Reakcja: porównaj mowę Czepca i Dziennikarza w jednej scenie i nazwij dialektyzację jako świadomy zabieg.
- Uczniowie przypisują słowa „chłop potęgą jest i basta" chłopu. Reakcja: wróć do tekstu – mówi je Gospodarz, inteligent.

Ewaluacja lekcji

- Notatki w trzech zdaniach: czy uczniowie widzą niezrozumienie po obu stronach?
- Czy pary trafnie określiły funkcję gwary?
- Samoocena według kryteriów sukcesu – od niej zależy, czy przed lekcją 2 przypomnieć układ aktu I.

PIERWSZA ŁAWKA

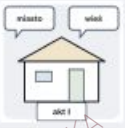

Karta pracy do lekcji 1

„Byle polska wieś spokojna” – spotkanie miasta i wsi w akcie I

14 pkt
RAZEM

Imię i nazwisko ..... Data ..... Wynik: ..... / 14 pkt

Pamiętaj: „Chłop potęgą jest i basta” mówi Gospodarz, inteligent

1 **Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.** ___ / 5 pkt

Wesele w Bronowicach

Dwudziestego listopada 1900 r. krakowski poeta Lucjan Rydel ożenił się z Jadwigą Mikołajczykówną, córką chłopa z podkrakowskich Bronowic. Przyjęcie weselne odbyło się w bronowickiej chacie malarza Włodzimierza Tetmajera, który dziesięć lat wcześniej (w 1890 r.) poślubił starszą siostrę panny młodej. Wśród gości był Stanisław Wyspiański.

Wyspiański napisał dramat bardzo szybko. Prapremiera odbyła się w Teatrze Miejskim w Krakowie 16 marca 1901 r., a widzowie rozpoznawali w bohaterach znajomych z krakowskich salonów i z Bronowic. Postacie nie mają jednak nazwisk: nazywają się Gospodarz, Poeta, Dziennikarz, Pan Młody, Czepiec.

W tamtych latach część krakowskiej inteligencji zachwycała się wsią: jej strojem, obrzędami i siłą. Takie zauroczenie nazywano chłopomanią. Za tym zachwytem kryła się nadzieja, że chłopi staną się siłą, która pomoże odzyskać niepodległość. Wyspiański pyta, czy obie grupy naprawdę się znają i czy potrafią działać razem.

Tekst własny przygotowany do cyklu

1.1 **Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.** ___ / 3 pkt

1. Przyjęcie weselne Rydla odbyło się w Bronowicach.	P	F
2. Bohaterowie dramatu noszą prawdziwe nazwiska gości.	P	F
3. Prapremiera „Wesela” odbyła się w Krakowie w 1901 r.	P	F

1.2 **Wyjaśnij, czym była chłopomania i jaką nadzieję z nią łączono. Odwołaj się do tekstu.** ___ / 2 pkt

PIERWSZA ŁAWKA

2 **Przeczytaj fragment utworu i wykonaj zadania.** ___ / 3 pkt

Akt I, scena I – Czepiec i Dziennikarz

CZEPIEC
Cóż tam, panie, w polityce?
Chińcyki trzymają się mocno!?
DZIENNIKARZ
A, mój miły gospodarzu,
mam przez cały dzień dosyć Chińczyków.
(…)
CZEPIEC
A tu ano i u nas bywają,
co byli aże dwa roki
w Japonii; jak była wojna.
DZIENNIKARZ
Ale tu wieś spokojna. —
Niech na całym świecie wojna,
byle polska wieś zaciszna,
byle polska wieś spokojna.
CZEPIEC
Pon się boją we wsi ruchu.
Pon nos obśmiwajom w duchu. —
A jak my, to my się rwiemy
ino do jakiej bijacki.
Z takich, jak my, był Głowacki.
A, jak myślę, ze panowie
duza by juz mogli mieć,
ino oni nie chcom chcieć!

Stanisław Wyspiański, „Wesele". Tekst według wolnelektury.pl (podstawa: wyd. Ossolineum, Kraków 1973), akt I, scena I

2.1 **Czego według Dziennikarza potrzeba polskiej wsi?** ___ / 1 pkt

A. udziału w wojnie
B. spokoju i ciszy
C. wiadomości ze świata
D. nowych gazet

2.2 **Wyjaśnij, co Czepiec zarzuca panom w ostatnich trzech wersach fragmentu.** ___ / 2 pkt

3 **Podaj dwa przykłady gwary z wypowiedzi Czepca i określ funkcję dialektyzacji w tej scenie.** ___ / 2 pkt

4 **Przeczytaj fragment utworu i wykonaj zadania.** ___ / 2 pkt

Akt I, scena XXIV – Poeta i Gospodarz

POETA
(…) w oczach naszych chłop urasta
do potęgi króla Piasta!
GOSPODARZ
A bo chłop i ma coś z Piasta,
coś z tych królów Piastów — wiele!
— Już lat dziesięć pośród siedzę,
sąsiadujemy o miedzę.
Kiedy sieje, orze, miele,
taka godność, takie wzięcie;
co czyni, to czyni święcie;
godność, rozwaga, pojęcie.
A jak modli się w kościele,
taka godność, to przejęcie;
bardzo wiele, wiele z Piasta;
chłop potęgą jest i basta.

Stanisław Wyspiański, „Wesele". Tekst według wolnelektury.pl (podstawa: wyd. Ossolineum, Kraków 1973), akt I, scena XXIV

4.1 **Oceń, czy Gospodarz zna chłopów, czy raczej ich podziwia z daleka. Uzasadnij, odwołując się do fragmentu.** ___ / 2 pkt

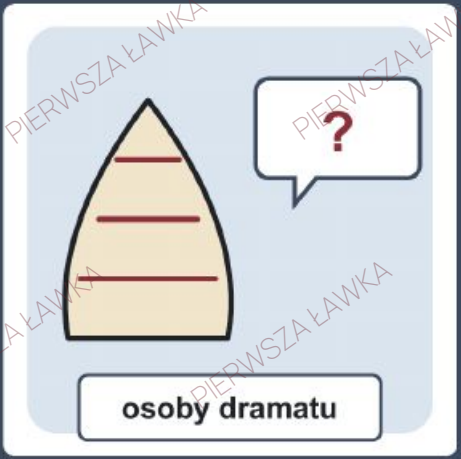
5 **Napisz trzy zdania notatki: jak inteligenci patrzą na chłopów, jak chłopi na inteligentów i co z tego wynika.** ___ / 2 pkt

PIERWSZA ŁAWKA

LEKCJA 2 Z 5 · „WESELE" – CYKL LEKCJI

Osoby dramatu – kto przychodzi do kogo i dlaczego?

Lekcja 2 z 5. **Pytanie lekcji:** Po co Wyspiański wprowadza zjawy na wesele? Uczniowie mają przed sobą akt II; w kartach są najważniejsze fragmenty.

Przedmiot	Język polski
Klasa	liceum i technikum, klasa 3
Cykl	„Wesele" – cykl lekcji – lekcja 2 z 5
Temat lekcji	**Osoby dramatu – kto przychodzi do kogo i dlaczego?**
Czas	45 minut
Metody	praca z tekstem informacyjnym, tabela w parach, czytanie na głos, rozmowa kierowana, krótka wypowiedź pisemna
Formy pracy	praca z całą klasą, praca w parach, praca indywidualna
Środki dydaktyczne	karta pracy 2, egzemplarze „Wesela", pytania do rozmowy (dodatek), tablica

Cel ogólny

Odczytanie postaci fantastycznych z aktu II jako symboli, które ujawniają lęki, winy i marzenia bohaterów.

Cele operacyjne – uczeń po lekcji:

- Uczeń przyporządkowuje osoby dramatu do bohaterów, do których przychodzą.
- Uczeń wyjaśnia, jakie wydarzenia i postacie z historii Polski przywołują Stańczyk, Hetman i Upiór.
- Uczeń interpretuje wypowiedź Stańczyka jako ocenę Polski i Dziennikarza.
- Uczeń rozróżnia realizm i fantastykę w „Weselu" i określa funkcję symbolu.

Cele w języku ucznia

- Powiesz, która zjawa przychodzi do którego gościa.
- Wyjaśnisz, kogo przypominają Stańczyk, Hetman i Upiór.
- Odczytasz zjawę jako symbol, a nie tylko ducha.

Wymagania z podstawy programowej

- **I.1.7** – wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe
- **I.1.2** – rozpoznaje w utworze literackim elementy fantastyki, symbolizmu, realizmu
- **I.1.5** – interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego
- **I.1.14** – wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny

Źródło: podstawa programowa dla liceum i technikum z 2018 r. w brzmieniu z 2024 r. (Dz.U. 2024 poz. 1019) – obowiązuje we wszystkich klasach w roku szkolnym 2026/2027.

Kryteria sukcesu

- Potrafię połączyć co najmniej pięć osób dramatu z bohaterami.
- Potrafię wyjaśnić, jakie wydarzenie historyczne przywołuje Upiór i dlaczego zjawia się u Dziada.
- Potrafię zinterpretować słowa Stańczyka.
- Potrafię wyjaśnić, czym symbol różni się od alegorii.

Pytania do rozmowy

Pytania do rozmowy o osobach dramatu:

1. Kto wywołuje Chochoła na wesele i jak to się dzieje w akcie I?
2. Dlaczego Stańczyk przychodzi właśnie do Dziennikarza? Z czego go rozlicza?
3. Czym Hetman różni się od Pana Młodego, a co ich łączy? Kogo przypomina Upiór i dlaczego zjawia się u Dziada?
4. Czy zjawy są w dramacie „naprawdę”, czy tylko w głowach bohaterów? Co zmienia każda z tych odpowiedzi?

LEKCJA 3 Z 5 · „WESELE" – CYKL LEKCJI

Wernyhora i złoty róg – dar, zadanie i pytanie o Polskę

Lekcja 3 z 5. **Pytanie lekcji:** Co Gospodarz robi z darem, który dostał? Pracujemy na końcu aktu II i na scenie XVI aktu III.

Przedmiot	Język polski
Klasa	liceum i technikum, klasa 3
Cykl	„Wesele" – cykl lekcji – lekcja 3 z 5
Temat lekcji	**Wernyhora i złoty róg – dar, zadanie i pytanie o Polskę**
Czas	45 minut
Metody	czytanie z podziałem na role, analiza fragmentu w parach, rozmowa kierowana, krótka wypowiedź pisemna
Formy pracy	praca z całą klasą, praca w parach, praca indywidualna
Środki dydaktyczne	karta pracy 3, egzemplarze „Wesela", tablica

Cel ogólny

Interpretacja sceny z Wernyhorą i polecenia danego Jaśkowi oraz odczytanie rozmowy Poety z Panną Młodą o tym, gdzie jest Polska.

Cele operacyjne – uczeń po lekcji:

- Uczeń odtwarza drogę złotego rogu: od Wernyhory do Gospodarza i od Gospodarza do Jaśka.
- Uczeń wyjaśnia symboliczne znaczenie złotego rogu i przykazań Gospodarza.
- Uczeń interpretuje odpowiedź Poety na pytanie „A kaz tyz ta Polska?".
- Uczeń ocenia postawę Gospodarza wobec otrzymanego zadania.

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

„Wesele” – cykl 5 lekcji: scenariusze, karty pracy, sprawdzian, powtórka, liceum i technikum, klasa 3

Podgląd pokazał 12 z 51 stron. Pełna wersja: 51 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- plan cyklu i wskazówki dla nauczyciela: jak przygotować i przeprowadzić lekcje oraz jak oceniać
- Lekcja 1 (45 min): „Byle polska wieś spokojna” – spotkanie miasta i wsi w akcie I – pełny scenariusz (cele, wymagania z podstawy programowej, kryteria sukcesu, przebieg minuta po m
- Lekcja 2 (45 min): Osoby dramatu – kto przychodzi do kogo i dlaczego? – pełny scenariusz (cele, wymagania z podstawy programowej, kryteria sukcesu, przebieg minuta po minucie) i ka
- Lekcja 3 (45 min): Wernyhora i złoty róg – dar, zadanie i pytanie o Polskę – pełny scenariusz (cele, wymagania z podstawy programowej, kryteria sukcesu, przebieg minuta po minucie)
- Lekcja 4 (45 min): „Ostał ci sie ino sznur” – zgubiony róg i chocholi taniec – pełny scenariusz (cele, wymagania z podstawy programowej, kryteria sukcesu, przebieg minuta po minuci
- Lekcja 5 (45 min): Od lektury do wypracowania maturalnego: teza, argumenty, konteksty – pełny scenariusz (cele, wymagania z podstawy programowej, kryteria sukcesu, przebieg minuta
- sprawdzian w dwóch grupach (A i B, po 24 pkt) oraz klucz odpowiedzi i zasady oceniania do wszystkich kart.

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail

pierwszalawka.pl/material/cykl-lekcji-jezyk-polski-wesele-liceum-klasa-3